

Rok 1620: Reformace katolická 2.

Dnes se katolictví naklonění historici pokoušejí přepisovat pobělehorskou historii, kterou vykreslují jako rozkvétající barokní období, ve kterém se většina nekatolíků radostně vrátila do lůna Církve.

Další čtení na pokračování knihy Tomáše V. Bílka Reformace katolická aneb obnovení náboženství katolického v Království českém po bitvě bělohorské, která vyšla v roce 1892. Poskytne nám bohaté autentické informace z tohoto období a dobový katolický pohled na události po bitvě na Bílé hoře.

2. Reformace katolická po roku 1620

Císař pohnut byv těmi důvody, oznámil resolucí, 3. června r. 1621. danou knížeti z Lichtenšteina, že, pamětliv jsa vítězství před Prahou jemu pomocí Boží zázračně uděleného, pokládá za svou povinnost za to nejenom Bohu věčnou chválu a díky vzdávati, nýbrž i vykonati s největší horlivostí a pilností vše, co by ke cti Boží a k rozmnožení Jeho sv. církve přispívalo. Pročež že dle rady mu dané k povznesení náboženství katolického, v království Českém skleslého, uznal za dobré, aby především v Praze vedle kostelů katolíkům již postoupených, totiž u sv. Mikuláše, u sv. Jiljí a u sv. Jindřicha, bez prodlení také kostely, předešle pikhartům (Českým bratrům) náležející a nedávno zavřené, totiž kostel Betlémský, kostel Božího Těla a kostel sv. Vojtěcha v Podskalí, k službám Božím katolíkům byly odevzdány. Které pak z kostelů farních v Praze ještě postoupeny býti mají katolíkům, a zdali k nim vzat býti má také kostel Týnský v Starém městě pražském, o tom aby kníže z Lichtenšteina usnesl se s arcibiskupem pražským, a co za dobré uznají, aby hned provedl. Zároveň císař nařídil knížeti, aby hned po exekuci proti náčelníkům vzpoury vykonané, druhý nebo třetí den potom, veřejným ediktem (jak předešle kníže sám byl navrhl) *vypovědění byli z království Českého a ze všech zemí k němu přivtělených najednou všickni kazatelé, professoři a učitelé kalvinští a pikhartští* jakož i všickni jiní kněží nekatoličtí, kteříúčastnili se vzpoury minulé jakýmkoliv způsobem, obzvláště pak ti, kteří v kostelích a ve školách četli svolání odbojných direktorův a vyhlašovali přijetí Ferdinanda na království České za nesprávné a neplatné, volbu však Fridricha falckraběte za správnou a platnou schvalovali a jej za krále českého korunovali.

Ale kníže Lichtenštejn zdržoval vykonání rozkazu toho, od císaře 2. července r. 1621. opětovaného, v němž viděl nebezpečí všeobecného pobouření mysli nejenom v království Českém sotva jen částečně upokojeném, nýbrž i četných kalvinistů v Slezsku, v Uhrách i v říši Německé, a radil ve zprávě své 14. července r. 1621. císaři podané, aby proto odročeno bylo vyhlášení dotčeného ediktu na dobu příznivější, až odpor Mansfeldův a Bethléna Gábora bude přemožen a císař sobě v moc uvedeno máti bude celé království České; potom že

i práva patronátní odňata býti mohou městům i šlechticům nekatolickým, takže na místa kazatelů kalvinských nebudou dosazováni ani kazatelé evangeličtí, kteří na ten čas bez veliké urážky kurfirsta saského ještě nemohou býti odstraněni, nýbrž jenom kněží katoličtí, z čehož pak větší prospěch vzejde náboženství katolickému. — Tento návrh Lichtenšteinův císař schválil reskriptem, daným 26. července r. 1621., s tím obmezením, aby z kněží kalvinských aspoň nejpřednější původcové vzpoury zvláštními dekrety, provinění jednotlivců obsahujícími, hned byli ze země odstraněni, též aby služby Boží kalvinům a pikhartům byly zastaveny. Mimo to nařízeno bylo Lichtenšteinovi, aby práva patronátní a kollatury při prodávání nebo zastavování statků konfiskovaných veskrz k ruce císaře byly vyhrazeny. (Archiv místodržitel. R. 109/12.)

Karaffa tímto odročením vypovědění kněží nekatolických velmi jsa rozhořčen, vypravil do Prahy osobu důvěrnou, která by svou horlivostí a opatrností zrychlila při knížeti z Lichtenšteina vykonání dotčeného rozkazu. Byl to Arnošt Platejs, kanovník olomoucký, ježž Karaffa za svého zástupce v království Českém pod jménem generálního vikáře papežského ustanovil a k podporování přidal arcibiskupu pražskému, Janu Lohelioví, který, věkem jsa již sešlý a ochablý, neměl dosti horlivosti k vykonávání toho, čehož sobě Karaffa u věci té hlavně přál. Ale i Platejs u knížete Lichtenšteina málo pořídil, neboť tento, nestavě se rozkazům císařovým přímo na odpor, užíval rozličných záminek, aby jen zdržel vyhnání všech kněží nekatolických, svolil však 27. října r. 1621. k tomu, aby dle císař. nařízení ze dne 18. října jednotliví kněží pro provinění svá byli odstraněni. Tak sesazení byli s far svých farář u sv. Martina v Praze, Jakub Jakobides ze Stříbra, ježž káral s kazatelnou duchovní protestantské, kteříž arcibiskupovi poslušnost slíbili, pak farář u sv. Štěpána Jan Hertvík, který souvěrce své k poradě do Karolina svolal. (Arch. místodržitel. R. 109.)

Teprve když ke konci r. 1621. Mansfeld, zbraní saskou a bavorskou byv přinucen, z Horní Falce odtáhl a Bethlén Gábor v jednání s císařem vešel, čímž nekatolíkům v Čechách veškera naděje na pomoc zahraničnou byla odňata, změnily se politické poměry tak, že Karaffa, před vyhlášením všeobecného

pardonu (který císař k opětnému napomínání kurfirsta saského udělití chtěl, do něhož však dle rady arcibiskupa pražského kazatelé a professoři nekatoličtí pojati býti neměli), neustálým naléháním svým císaře konečně pohnul *k obnovení rozkazu, jímž všech kazatelův a učitelů nekatolických vypuzení z Čech* 28. října r. 1621. co nejpřísněji bylo nařízeno.

Rozkaz ten vyhlášen byl veřejným patentem od král. místodržícího knížete z Lichtenšteina 13. prosince r. 1621. vydaným. Tímto mandátem vypovídali se z Prahy ve třech dnech po vyhlášení toho patentu, z celého pak království Českého a zemí k němu přivtělených i jiných zemí a krajín domu rakouského v osmi dnech všickni čeští kazatelé a faráři jakožto přestupníci a rušitelé dobrého řádu a obecného pokoje, kteří byli nejprvnější původcové pozdvižení minulého, když mnozí z nich r. 1618. v neděli Křížovou veřejně v kostelích na kazatelnicích spis stavů povstalých velice jízlivý, bouřlivý a nepravdivý vylašovali, lidu obecnému všelijaké klamy předstírali a tak jej proti své pořádné vrchnosti nejvyšší, císaři a králi Matyášovi a králi Ferdinandovi II. všetečně ponukli, od povinné přísahy, dědičné povinnosti a poslušenství odvrátili a tudy k zbytečné, vysokomyslné a škodlivé vojenské výpravě a dalšímu pozdvižení přivedli. Avšak z obzvláštní milosti kazatelům vypověděným se povolilo, aby své mohovité věci s sebou vzíti a nemohovité statky své skrze osoby od nich k tomu dožádané ve třech měsících prodati mohli. Pokudž by pak který z nich po vyjití času, k vystěhování jim uloženého, v Praze nebo někde jinde v král. Českém byl postižen, a to by se na něj vyhledalo, že také vzpoury dotčené účastna se učinil, ten každý měl beze všeho ušetření, jiným k výstraze na hrdle ztrestán býti. Konečně neměl nikdo v nadepsaných J. C. a K. M. dědičných královstvích a všeho slavného domu rakouského zemích kněží vypověděných a do klatby daných po vyjití uložené jim lhůty přechovávati pod uvarováním hněvu a nemilosti a k tomu nápodobného trestání a pokuty neprominutelné. (Jul. Bellus: Comment. l. IV. pag. 379; Skála V. 184; Archiv místodrž. R. 109.)

Hned po vyhlášení tohoto mandátu opustilo Prahu na 40 kněží a kazatelů z národa českého, na něž toliko mandát ten

se vztahoval, aby hledali útočiště v zemích kurfirsta saského. Mezi nimi byli jmenovitě kněží *ze Starého města pražského*: *Jiří Dikastus z Mírkova*, pastor při kostele Týnském a administrator konsistoře utrakvistické,*) též diakoni jeho *Václav Víták* a *M. Jan Landsmann*, *Jakub Jakobaeus*, pastor u sv. Michala, *M. Viktorin Vrbenský* (Verbenius), pastor u sv. Mikuláše, *M. Samuel Martinus z Dražova* pastor u sv. Haštala, *Jakub Jakobides ze Stříbra*, pastor u sv. Martina, *Vít Faksch* (Jakeš), pastor u sv. Havla, *Jan Luňák* (Lunacius, Domažlický) z Písku, pastor u sv. Jiljí, a diakon jeho *Jan Vrškovský*; z *Nového města*: *Vít Fagellus*, pastor u sv. Jindřicha, *Tobiáš Adalbert* z Vodňan, pastor u sv. Klimenta, *Matyáš Etesius*, pastor při větším kostele sv. Vojtěcha, *Matyáš Fanda* z Čechtí, pastor u sv. Michala, *Mikuláš Mařík* (Martius) při menším kostele sv. Vojtěcha, *Jan Hertvík* (Hertvicius), kazatel u sv. Štěpána, *Adam Clemens* (Klement) Plzeňský, pastor u sv. Václava nad Zderazem, a *M. Štěpán Holomučanský*, pastor u sv. Petra; konečně *Jan Rosacius Hořovský*, pastor u sv. Mikuláše na Malé straně. Těmto nebylo dovoleno ani toho, aby před odchodem svým ze země s posluchači svými při obyčejném shromáždění církevním v kostele se rozzehnali. Marně také vyhledávali někteří ze starožitnějších lidí při knížeti z Lichtenšteina toho, aby aspoň přes nastávající Hody vánoční s tím vystěhováním kněžstva pod obojí bylo prodlíno. Poněvadž kněžím vypověděným nebylo možná v tak krátkém čase se všemi věcmi se vystěhovati, mnozí z nich poroučeli je k schování a k ruce věrné posluchačům svým. Pročež když někteří z nich potom do Prahy po tichu se vraceli, aby věci své odtud vyzdvihnouti a spolu s sebou ven z král. Českého vypraviti mohli, byvše od výzvědů, na všechny takové věci pilný pozor majících, vyzrazení, potkávali se dle vyměření patentu s vězeními a pokutami těžkými; jakož se toho dostalo měsíce února r. 1622. i knězi Mikulášovi Kúpovi, na onen čas farář při kostele sv. Vojtěcha v Podskalí, který, byv v Praze usvědčen, od rychtáře novoměstského do vězení vzat a potom 17. dne t. m. vyzdvižen a na hrad královský Křivoklát mezi jiné vězně královské odvezen byl. (Skála V. 207.)

*) Jiří Dikastus z Mírkova byl od r. 1619. administrátorem konsistoře pod obojí a korunoval Fridricha Falckého za krále českého.

Marně ujímal se kurfirst saský kněžstva českého ze země vypověděného, které ho žádalo, aby se za ně u císaře přimluvil. Neboť na jeho stížnost nejvyššímu hofmistru Adamovi z Waldšteina 21. prosince roku 1621. (10. ledna 1622.) zaslanou, odpověděl Waldštejn, že kněží dotčení nebyli pod záminkou účastenství svého ve vzpouře ze země vypověděni, aby na místa jejich dosazení byli kněží katoličtí; nýbrž že faráři pražští, jsouce sobě vědomi provinění, jehož se účastenstvím v povstání dopustili, hned po vydání mandátu místa svá opustili, která pak dle úmluvy, s obcemi Pražskými učiněné, byla osazena jinými kněžími pod obojí, arcíť jenom takovými, kteříž arcibiskupovi poslušnost slíbili. (Skála V. 212.)

Další prostředky k obnovení náboženství katolického.

Od toho dne, kterého české kněžstvo bylo vypověděno, začínala se v Praze i v jiných městech po krajích proměna ve farářích veřejná a *kostely evangelické odevzdávaly se kněžstvu katolickému*, zvláště rozličným řeholím. Tak poručen byl mezi jinými kostel sv. Václava proti Zderazu na Novém městě již 20. prosince roku 1621. k správě a ke konání v něm služeb církevních řádem církve římské opatu slovanskému. Farní pak chrámy neb aspoň úřad kazatelský v nich měly s povolením arcibiskupovým odevzdány býti k správě Jesuitův. Ale tito, nemajíce dosti kněží (byloť jich v kollegiu pražském jenom devatenáct), převzali jen na Novém městě pražském, kde se toho největší potřeba býti zdála, hned počátkem r. 1622. dva nejhlavnější chrámy farní, totiž u sv. Jindřicha a u sv. Štěpána Velikého, co do obstarávání kázání a počali vykládati katechismus scholastiky svými ve farních chrámech Starého města pražského u sv. Jiljí a u sv. Michala jakož i na Novém městě u sv. Vojtěcha v Smraďarích a v chrámě Božího Těla.

Jakmile chrámy nekatolíkům odňaty a katolickým farářům odevzdány byly, papežský vyslanec Karaffa nařídil vikáři svému v Praze, kanovníkovi Platejsovi, aby k tomu měl kněžstvo katolické, aby *při službách Božích a všech obřadech posvátných užívalo toliko jazyka latinského*, který po dvě stě let z chrámů

českých vyloučen byl; neboť až do té doby konány jsou všechny služby Boží, ba i oběť mše svaté v chrámech toliko jazykem českým. K nařízení tomu konána byla *první mše jazykem latinským* v chrámě sv. Štěpána Velikého na Novém městě pražském již 28. října roku 1621. za té příležitosti, když katolický farář k této faře, obydlené nejprostším lidem, mezi nímž bylo nejméně katolíkův, arcibiskupem dosazován byl. Za tím příkladem pak šly nejdříve všechny chrámy pražské a po nich všechny kostely po krajích českých, takže užívání jazyka latinského při službách Božích bez všeho odporu lidu brzy bylo uvedeno. V jazyku českém napotom čteny a zpívány jediné Pašije neboli Utrpení Ježíše Krista v čas velikonoční, jak bylo obyčejem v Čechách již před zavedením náboženství pod obojí.

Těmi změnami byli všickni stavové a obyvatelé evangeličtí na mysli své velmi zkormouceni, rozumějce tomu dobře, co dále odtud bude následovati. Měli sice ještě dva chrámy v Praze, v nichž obstarávali služby Boží dva evangeličtí kazatelé národnosti německé, jichž se k návrhu knížete z Lichtenšteina rozkaz na vyhnání kazatelův a učitelů netýkal, poněvadž nebyli ani Češi ani kalvini a nepovažovali se za vinny žádným zločinem: bylo však mnohým z nich známo, že tito němečtí kazatelé jenom doněkud v Praze jsou trpíni jedině proto, aby císař jich vypověděním proti sobě ještě více nepopudil kurfirsta saského, nej-mocnějšího z knížat německých, jehož souhlasu potřebí měl na sněmě říšském, do Řezna položeném, na němž hodlal přenést hodnost, již faleckraběte Fridricha zbavil, na svého věrného spojence Maxmiliána Bavorského.

Avšak nuncius papežský Karaffa i Jesuité, spoléhající na slib, jímž se císař v Mariacelli, jak svrchu pověděno, zavázal, očekávali dojistu, že císař svolí brzy k tomu, aby i tito němečtí kazatelé z Čech odstraněni byli. Zatím Karaffa je dal hlídati spolehlivými vyzvědači, kteří číhali na každé jejich slovo, aby z něho vyvedli obžalobu. A již na počátku r. 1622. obviňoval Karaffa německé kazatele, že, zneužívajíce schovávavosti jim dopřané k podporování snah faleckraběte Fridricha a lajíce katolíkův a jejich náboženství, vyzývají v tajných schůzkách lid k nové vzpouře. Ale ani tyto opětne žaloby Karaffovy neměly

hned žádoucího výsledku; neboť k radě císařských úředníkův uznáno za prospěšno vypovědění těchto kazatelův odložiti až na dobu, kterou se sněm říšský v Řezně zahájiti měl (24. listopadu 1622.), aneb aspoň do té doby, až by se císaři poddal i hrad Zvíkov, ježž vojínové Mansfeldovi dosavad ještě v moci své měli, jakož i hrad Kladský, v němž hrabě mladší z Turnu déleji nežli od roka proti lidu císařskému jej obléhajícimu hrdinsky se hájil. Pročež knížeti Lichtensteinovi přikázáno, aby choval se trpělivě k oněm kazatelům až do příštích Velikonoc. Z té příčiny k stížnosti evangelického faráře u sv. Trojice na Malé straně, M. Kašpara Wagnera a arcidiacona téhož kostela Sigmunda Schera (Schererz), podané 9. dubna r. 1622. nejvyššímu hofmistru Adamovi z Waldšteina, tehdejšímu zástupci místodržícího knížete z Lichtenšteina, zastavena byla 10. dubna r. 1622. záповěď převora řádu Maltézského u Matky Boží pod řetězem, dle které dotčení kněží nemocné evangelíky, pod právo téhož převora náležející, bez jeho povolení neměli zaopatřovati večeří Páně ani průvodů pohřebních se účastniti, leda by se odbývaly jenom po tichu bez zpěvů pohřebních. (Archiv místodržitelský, R. 109/29.)

Na počátku roku 1622. též *užívání kalicha při svatém přijímání zakázáno.*

Za oné doby totiž podáváno bylo v Čechách svátosti oltářní ještě pod obojí způsobou (jak to Čechům od papeže Pia IV. roku 1564. bylo dovoleno), poněvadž mnozí z nejvyšších úředníků císařských měli za to, že ponecháním kalicha při večeří Páně veliké množství Čechů navraceno bude do lůna církve římské, kteří by jinak do něho uvedeni býti nemohli. Naproti tomu Jesuité a generální vikař papežský Platejs naléhali na to, aby odstraněno bylo při večeří Páně užívání kalicha, kterýžto znak samostatné církve české a odporu českého proti Římu na nejvýše nenáviděli. Zvláště pak popíral Platejs rozhodně, že by ponecháním přijímání pod obojí víře katolické nějaké výhody dostati se mohlo a že by odstraněním kalicha bylo se co obávati nové vzpoury; neboť jestliže přísným potrestáním povstalců, vyhnáním kazatelů nekatolických a dosazením kněží katolických dosavad žádný nepokoj nevznikl, tím méně že bude někdo pro věc tu na odpor pomýšleti.

Pročež papežský vyslanec Karaffa k rozkazu papeže Řehoře XV. na počátku roku 1622. vydal nařízení, jímž užívání kalicha při sv. přijímání v Čechách mělo býti odstraněno. Ačkoli nejvyšší úředníci císařští se obávali, že z té novoty vzpoury a záhuby nenapravitelné vzniknou: nicméně přikázáno bylo od arcibiskupa dne posledního února roku 1622. všem kněžím, aby nařízení to hned lidu po kázání oznámili a budoucně při přijímání nikomu nepodávali kalicha (jehož užívání od prvního svolení koncilia basilejského po 185 let v Čechách se zachovalo).

Nařízením tímto počali se řídit kněží v některých městech. Tak zavázal děkan v Litomyšli Vojtěch Hájek (dle zprávy své arcibiskupovi 19. května r. 1622. učiněné) všechny faráře děkanátu svého přísahou, že nařízení papežského budou šetřiti, a radil též, aby nikomu, kdož by sv. oltářní pod jednou způsobou přijímati nechtěl, přísluhováno nebylo svátostmi jinými. Taktéž zavázali se faráři děkanátu Krumlovského a Bechyňského (dle zprávy arciděkana krumlovského) podávati svátost oltářní pod jednou způsobou, nechtěli však upustiti od svých manželek, ačkoliv arciděkan jich násilně odstraniti hleděl.

Ale mezi kněžími pražskými, navracenými k poslušnosti a činnými při chrámech katolickému náboženství opět dobytých, nebyl ani jeden, který by se byl odvážil podati jedinou způsobu chleba před nekatolíky navštěvujícími dotčené chrámy.

Zatím 24. března r. 1622., totiž v Zelený čtvrtek oznamovalo se lidu v kostelích pražských po kázání slova Božího, že císař ráčí povolení své k tomu dávati, aby budoucně v Novém městě pražském u sv. Jindřicha a v Starém městě v Týně toliko a nikdež jinde svátosti večeře pod obojí způsobou lidem podáváno bylo. (Skála V. 211.) Karaffa však vypravuje o tom ve své zprávě »Ragguaglio«, zaslané propagandě římské, že politikové vynutili list na knížeti z Lichtenšteina, a povolavše k sobě oba faráře od Matky Boží před Týnem a od sv. Jindřicha, že jim nařídili, jakoby to šlo z rozkazu císaře, aby každému bez rozdílu vyznání podávali svátost oltářní pod obojí způsobou. Tím povolením se stalo, že farář při chrámě Týnském na Zelený čtvrtek na tisíce nekatolíkům podával velebnou svátost i pod způsobou vína.

Vikář Platejs nemeškal odporovati tomu povolení, nepořídil však ničeho, a aby aspoň obhájil zákaz užívání kalicha, podával sám tři dny potom ve farním chrámě u sv. Martina svátost oltářní pod jedinou způsobou chleba. Tento řád byl pak uveden do ostatních kostelův, ačkoliv nepřestali císařští úředníci tomu na odpor se stavěti.

Avšak papežský vyslanec, dovědév se skrze Platejse o onom pohoršení katolíků v chrámě Týnském, stěžoval sobě trpce u císaře na tento ohavný zločin, dokládaje, že tak hozena byla psům nejsvětější svátost oltářní knězem katolickým; zvláště nařikal co nejdůrazněji na úředníky císařské, že bez všeho ohledu vkládají se do věcí náboženských, nejvíce ani nejmenší známky poslušnosti k Bohu a k sv. stolici římské, k níž císař povždy se choval s oddaností pokornou. Císař vydal ihned nejpřísnější rozkazy dotčeným úředníkům, aby pění o věci církevní a náboženské zůstavili mužům církevním; za smělost pak, které se dopustili, dal jim těžké pokárání. Úředníci, považující Karaffu a Platejse za původce tohoto pokárání, velmi se popudili proti nim a mimo to, že příkře vyhrožovali Platejsovi, neostýchali se dotknouti se i důstojnosti Karaffovy, dokazující arcibiskupovi, že není zavázán poslouchati vyslance papežského ve věci tak důležité, jako jest potlačení kalicha v Praze, neprokáže-li se mu zvláštním listem papežovým, o věci té jednající. Ani neopominuli podněcovati dotčené faráře a dodávati jim mysl, vykládající jim, aby se nebáli ani vyslance papežského ani arcibiskupa, poněvadž při vládě politické, které v království Českém dle starodávného řádu [podrobení jsou lidé církevní, budou míti vždy ochranu a podporu.

Tím způsobili, že utrakvistický farář u sv. Mikuláše v Starém městě pražském, kázaje druhou neděli po Veliké noci 10. dubna roku 1622. v chrámě Týnském, opovážil se nařízení arcibiskupovo, týkající se zákazu kalicha, veřejně tupiti, dokládaje, že nebude trpěti, aby papeženci, kteří by rádi opanovali všechno, zapovídali jemu užívání kalicha; i jal se prositi Boha za ochranu domácího starožitého řádu církevního a sestupuje s kazatelnou, zvolal: »Nyní dojísta dán budu do okovův a jinam odveden.« Těmi slovy roznícen byl lid tak, že počal se bouřiti a že večer dostavilo se ho do tisíce hlav k příbytku farářovu jako na obranu.

Avšak ihned přibyl Waldštejn s čtým oddělením vojska, jímž nejenom řečený chrám, nýbrž i kollegium jesuitské osaditi a proti všelijakému násilí chrániti kázal. O tom když Karaffa byl zprávu obdržel, vymohl na císaři hned rozkaz, aby dotčený kněz byl jat a odevzdán arcibiskupovi, což bylo bez prodlení vykonáno. (Karaffa: *De Germ. sac. restaurat.*, pag. 123; Schmidl: *Histor. S. J. prov. Bohem. t. III.*, p. 317; Karaffa: *Ragguaglio dello stato di religione.*)

Skála vypravuje příhodu tu takto: Neděli druhou po Veliké noci dne 10. dubna r. 1622. povstalo náhlé a nebezpečné pobouření lidu v kostele Týnském v Starém městě pražském za příčinou proměn náboženství evangelického v království Českém, na něž stav duchovní tam velmi silně nastupoval. Když totiž král. rychtář staroměstský k nařízení arcibiskupa pražského ráno mezi 8. a 9. hodinou do kostela Matky Boží před Týnem kněze katolického, jemuž nechtěl postoupiti fary dosavadní kněz pod obojí příjmím Locika, pomocí vojska uváděl, právě tu dobu, když tam služby Boží konal dosavadní farář utrakvistický Locika, jenž po dobrém ustoupiti nechtěl; ulekl se lid toho průvodu vojenského, jakožto věci v kostelích pražských před tím neobyčejné, a počal utíkatí úprkem ven z kostela s hlukem velikým, takže davem násilným mnozí do mdloby upadli, i dítě jedno, kteréž tehdaž přinesli ke křtu, od lidu do smrti bylo pošlapáno. Jakž se ten pokřik roznesl sem i tam po jiných kostelích všech tří měst pražských, k němuž hned někteří přidali zprávu nepravou tu, jakoby jednuškové (katolíci) kostel Týnský ztoci a nad stranou pod obojí nějaké násilí provésti sobě chtěli: tu také i z jiných „kostelů lidé co zděšení utíkali, nemajíce za jiné, než že jim již zahynutí jich nastává, kdežto katolíci pozdvižení lidu se obávali. Pročež pro uvarování rozčilení dalšího postaveno bylo vojsko před některé kostely katolické a brzy porozumělo se tomu, že ten pokřik a útěk z kostela Týnského z pouhého toliko podezření povstal. Avšak arcibiskup pražský pokládal za původce dotčeného rozčilení lidu obecného kněze Lociku, který též na kázáních svých k nedověrnosti a rozbroji proti straně pod jednou posluchače své ponoukal a se zpěchoval zadosti učiniti tomu, v čemž se nedávno před tím arcibiskupovi zakázal, že totiž jím, jakožto vrchností svou duchovní, ve všem všudyž se poslušně

spravovati a všech řádův církve římské při službách církevních užívati chce. Protož bylo o něm rychtáři staroměstskému dne 13. dubna poručeno, aby ho z fary vyzdvihl a do vězení arcibiskupa na Hradčany dodal. Odtud potom odvezli ho na hrad Křivoklát a tam, jakž se zpráva dává, hlavu mu stíti rozkázali. (Skála V. 213.)

Tato výtržnost v Praze zadala příčinu vyslanci papežskému Karaffovi k opětnému naléhání na císaře, aby konečně poslední členové duchovenstva evangelického, němečtí kazatelé a učitelé škol z Prahy byli vypověděni. Ale kníže Lichtenštejn, místodržící v království Českém, hledě k velikému hluku, jenž proskakoval o nevoli kurfirsta saského, radil ještě k odročení té záležitosti. Avšak brzy potom podali vyzvědači (Jesuité), jimiž Karaffa, jak svrchu povědíno, německé kazatele hlídati dal, vyslanci papežskému zprávu, že oni kazatelé nepřestávají v lidu rozsévati símě vzpoury, takže jeden z nich 6. července r. 1621. při slavnosti památky M. Jana Husa opovázil se v kázání veřejně pronést i slova ta: »že právě ti, kteří na popravišti staroměstském tak ukrutně byli odpraveni, jsou mučedlníci, již pro víru a pravdu před očima všech trpěli; oni však, kteří smrt tak ohavnou na ně byli vznesli, že od Boha jako Nero a Diokletián budou potrestáni.« Kterýmiž slovy že onen kazatel na císaře samého narážel. Karaffa nemeškal císaři ihned o tom zprávu učiniti a doléhal naň důtklivě, aby konečně království České před novými zmatky a rozbroji odstraněním jich strůjců bezpečným učinil, dokládaje, že, nebude-li země Česká bez prodlení zcela očištěna od tohoto kvasu, nebude lze se nadíti ničeho dobrého, nýbrž že veškeren prospěch náboženství katolického, když ne navždy, aspoň na dlouhá léta zmařen bude. Ostatně připomenul Karaffa, že vypověděním německých kazatelův ani kurfirst saský ani ostatní knížata německá nemohou býti uražena; neboť, když ani v zemích svých netrpí kněží katolických aniž jim povolují, aby tam školy své měli a služby Boží dle obřadů svých konali: proč by tože nemělo býti dovoleno císaři v zemích jeho? — Císař důvody těmi byv přesvědčen, dal Karaffovi ujištění, že chce řídit se jeho radou, a vydal hned mandát, *jímž majestátní list, Čechům od krále Rudolfa udělený, zrušil.*

Zatím v měsíci únoru r. 1622. bylo poručeno, aby *všichni učitelé evangeličtí akademie Karlovy prázdni byli úřadu svého* a aby archiv a privilegia této akademie skrze komisaře k tomu nařízené byly sepsány a zpečetěny; k rozkazu pak král. místodržícího knížete z Lichtenšteina svolal tehdejší rektor akademie Mikuláš *Troillus* Hagiochorannus (Svatopolský) všechny mistry a členy university a vzdal se za jejich přítomnosti 20. dubna r. 1622. hodnosti rektorské, načež akademie Karlova císař. komisařům k opatrování byla odevzdána.

Potom k rozkazu král. místodržícího knížete z Lichtenšteina skrze komisaře k tomu nařízené pobrány byly 11. července r. 1622. zbraně vrchní i poboční všem měšťanům pražským náboženství evangelického. (Skála V. 224.)

Návrhy k provozování reformace.

V měsících srpnu a říjnu r. 1622. byly ve Vídni porady nejvyšších osob stavu duchovního i světského, k nimž od císaře i místodržící království Českého kníže z Lichtenšteina a nejvyšší hofmistr král. Českého Adam z Waldšteina s písařem zemským Pavlem Michnou, nejdůvěrnějším Jesuitů přítelem a příznivcem, byli povoláni. V poradách těch jednáno zvláště o *spůsobě, kterým by obnovení katolického náboženství v lidu země království Českého nejsnadněji a nejrychleji mohlo býti provedeno*. Po dlouhém a dokonalém uvážení té věci předúležitě členové porad těch podali císaři zdání své, sepsané v 37 člancích*), z nichž část obsahovala návrhy prostředkův, jimiž by překážky té reformace nejsnadněji mohly se odstraniti; část pak jednala o tom, co by k zvýšení a zvelebení věci katolické v zemích království Českého nejvíce prospělo. *Především ustanoveno nastoupiti na reformaci katolickou v celých Čechách v témž smysle, jak ji prve provozovali jednotlivé vrchnosti a jak ji někdy Ferdinand II. za doby panství svého v Štýrsku co arcikníže k obnovení náboženství s prospěchem dokonalým byl užil.*

*) Spis ten uložen byl dle Schmidla (Hist. S. J. prov. Boh. III. p. 324) v archivě kollegia pražského u sv. Klimenta, Alm. S. Salvat. Seria 10. fascic. 3. n. 3. & 8.

Pokračování příště

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Česká republika](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj baptistických sborů](#)